Parlamentul European
2014-2019

Comisia pentru afaceri juridice

23.11.2017

DOCUMENT DE LUCRU

referitor la imprimarea 3D, o provocare în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală și al răspunderii civile

Comisia pentru afaceri juridice

Raportoare: Joëlle Bergeron

Introducere

Experimentele privind imprimarea tridimensională (imprimarea 3D) au debutat în anii 1960.

Această tehnologie s-a născut în Statele Unite și a fost introdusă în sectorul industriei la începutul anilor 1980.

Imprimarea 3D s-a dezvoltat concomitent cu lansarea pe piață a imprimantei 3D și cu intrarea pe piață a actorilor care propun atât modele digitale, cât și servicii de imprimare 3D.

Imprimarea 3D este de fapt un termen generic care înglobează mai multe tipuri de tehnologii, care fac posibilă fabricarea de obiecte fizice pe baza unui fișier digital și cu ajutorul unei imprimante 3D. Cea mai mare cotă de piață a tehnologiei 3D este în continuare cea pentru care a fost concepută inițial, și anume realizarea de prototipuri.

Odată cu introducerea pe piață a imprimantelor 3D pentru persoanele fizice, tehnologia a devenit accesibilă publicului larg, însă această piață rămâne, și va rămâne, pe termen mediu, marginală, având în vedere limitele echipamentelor la care au acces consumatorii.

În prezent, 99 % din obiecte sunt imprimate utilizând aceleași materiale, și anume plastic, rășină și metal. Una dintre principalele provocări ale sectorului 3D va fi să combine mai multe materiale.

Cu toate acestea, dezvoltarea de servicii de imprimare la distanță, însoțite uneori de o platformă online pentru partajarea de fișiere 3D online, face posibilă imprimarea unui obiect în 3D de o calitate superioară față de cel ce ar putea fi realizat cu aparate mai puțin performante. Introducerea imprimantelor 3D în instituțiile de învățământ și în spațiile de lucru organizate pe principiul colaborării („fablabs”) promovează accesul universal la tehnologia 3D. În prezent, cea mai mare parte a industriilor de vârf utilizează această tehnologie, datorită impactului său pozitiv asupra inovării și, în multe cazuri, asupra mediului.

Așteptările sunt mari în sectorul medical, unde tehnologia ar putea fi aplicată pentru crearea protezelor, implanturilor dentare, de piele umană sau chiar de organe, de exemplu, rinichi etc. Situația este similară și în sectorul aeronautic, unde crearea de componente mai ușoare duce la reducerea consumului de combustibil și, prin urmare, la economii: Airbus experimentează în prezent cu un avion care are nu mai puțin de 1 000 de componente imprimate 3D. Industria pieselor de schimb pentru autovehicule și industria jucăriilor și aparatelor electrocasnice sunt, de asemenea, foarte interesate de evoluția acestei tehnologii. Nu în ultimul rând, imprimarea 3D și scanerele 3D sunt utilizate din ce în ce mai mult în muzee, pentru restaurarea de obiecte istorice și, mai ales, pentru cercetarea arheologică.

UE a inclus această tehnologie printre domeniile tehnologice de înaltă prioritate. În recentul său document de reflecție privind valorificarea oportunităților oferite de globalizare (COM(2017)0240), Comisia a menționat tehnologia 3D ca fiind unul dintre elementele majore care vor determina transformări industriale.

Printre inițiativele europene putem menționa proiectul Vanguard, care reunește 30 de regiuni europene care cooperează pentru a investi în inovare, dezvoltând, de exemplu, în colaborare cu industria, proiecte care utilizează tehnologii de imprimare 3D pentru a crea componente

metalice mult mai ușoare și mai flexibile.

Într-un aviz referitor la imprimarea 3D, Comitetul Economic și Social European consideră că asocierea dintre revoluția digitală și această tehnologie revoluționară îi va permite Europei să își recupereze capacitățile de producție din regiunile cu salarii mai mici, stimulând inovarea și asigurând o creștere durabilă pe plan intern (2015/C 332/05).

Chiar dacă tehnologia de imprimare 3D este adesea prezentată ca generând schimbări în domeniul industriilor prelucrătoare, deocamdată, impactul său asupra producției de bunuri rămâne limitat. Astfel, potrivit unui raport al Misiunii pentru știință și tehnologie a Consulatului general francez din San Francisco: „în pofida potențialului, promisiunilor și zvonurilor legate de imprimarea 3D, sectorul se dezvoltă într-un ritm relativ lent - mijloacele de producție clasice își păstrează cea mai mare parte a cotelor de piață în domeniul producției pe termen scurt și mediu; la început se vor remarca segmentele creării de prototipuri, producției de volume reduse și de produse personalizate.”

Întrucât face posibilă producția la cerere, imprimarea 3D le-ar putea aduce întreprinderilor numeroase beneficii: simplificarea lanțurilor logistice, scăderea numărului de operațiuni de depozitare și transport, precum și reducerea impactului asupra mediului și a cheltuielilor de asigurare a mărfurilor.

Datorită scăderii numărului de operațiuni, societățile ar putea readuce în tara de origine activitățile de producție transferate.

Ne dăm seama cu toții că activitățile de producție ar fi realizate, în principal, de aparate, ceea ce este destul de îngrijorător. Acest lucru ar putea avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra creării de locuri de muncă noi, mai ușoare, mai puțin periculoase (tehnicieni de întreținere, ingineri, proiectanți etc.), reducând totodată costurile de producție (fabricarea de cantități reduse).

Grație imprimării 3D, resursele și producția locală pot fi utilizate mai eficient, ceea ce ar reduce costurile de transport și emisiile de gaze.

Transferul ar putea contribui la menținerea valorii adăugate a producției la nivel local, contribuind la reducerea circulației mărfurilor, deci, imprimarea 3D ar diminua și costurile de transport și emisiile de dioxid de carbon.

Obiectivul și domeniul de aplicare ale raportului

Imprimarea 3D poate ridica probleme specifice de ordin juridic, etic, legate de sănătate sau de securitate.

Îndeosebi în domeniul medical, se ridică deja multe întrebări legate de etică referitoare la reproducerea organelor, de exemplu, legate de accesul egal la sănătate și apar noi provocări în domeniul sănătății.

Aspectele legate de securitate sunt, de asemenea, foarte importante, în special în ceea ce privește producția de piese de schimb pentru autovehicule, aeronave sau arme de foc.

Imprimarea 3D ar putea facilita actele de contrafacere, comise nu numai de persoane fizice care ar putea beneficia de excepția privind copia privată, ci și de rețele organizate care obțin profituri din vânzarea de produse contrafăcute. Astfel, pentru a preveni contrafacerea, este esențial să se creeze o ofertă legală de imprimare 3D, pentru ca persoana fizică care dorește să imprime să o poată face fără a încălca legea, asigurând o remunerare echitabilă a autorului. În acest context, ar putea fi util ca societățile de gestiune colectivă a drepturilor de autor să colaboreze cu platformele de schimb de documente pentru a stabili condiții de utilizare a fișierelor care să protejeze drepturile și interesele autorilor.

Raportoarea propune ca raportul să se concentreze mai degrabă pe aspecte de natură orizontală, legate de drepturile de proprietate intelectuală și de răspunderea civilă, în conformitate cu competențele Comisiei pentru afaceri juridice.

Imprimarea 3D ridică probleme referitoare la drepturile de proprietate intelectuală și răspunderea civilă din două motive principale:

- În ceea ce privește proprietatea intelectuală, ca urmare a posibilității de a personaliza un obiect.
- În ceea ce privește răspunderea civilă, ca urmare a funcționării specifice a lanțului de producție.

Întrucât obiectul este creat digital, nu există limite privind modificarea și adaptarea sa. Îmbinarea aspectelor digitale și fizice în această tehnologie implică, de asemenea, modificări în modul de funcționare a lanțului de producție, deoarece, existând deja fișiere disponibile online, devine posibilă inovarea cu participarea publicului larg. Într-adevăr, fișierele disponibile datorită surselor deschise pot fi modificate, îmbunătățite și personalizate în mod liber.

Proprietatea intelectuală

În ceea ce privește proprietatea intelectuală, am putea sublinia o serie de diferențe utile. Trebuie să se facă distincția între imprimarea la domiciliu pentru uz personal și imprimarea în scopuri comerciale, dar și între furnizarea destinată specialiștilor, precum și de la specialiști la consumatori.

Potrivit unui raport al Comisiei de reflecție asupra imprimării 3D și a drepturilor de autor din cadrul Consiliului superior al proprietății literare sau artistice (CSPLA) din Franța, „deocamdată, utilizarea la scară largă a imprimării 3D nu pare să genereze probleme grave de încălcare a drepturilor de autor, care fac obiectul prezentului raport. Clienții spațiilor de lucru organizate pe principiul colaborării („fablabs”), precum serviciile de tipărire online sunt, în marea lor majoritate, specialiști, în special designeri, care utilizează această tehnică pentru a crea articole în ediție limitată, în cadrul activității lor de creare. Operele de artă plastică riscă cel mai mult să facă obiectul contrafacerii.”

Potrivit raportului, „pe termen scurt și mediu, principala provocare este de a consolida implicarea intermediarilor specializați în protejarea drepturilor de autor. Este vorba, în primul rând, de platformele online de partajare de fișiere 3D care au statutul de gazdă, astfel cum este prevăzut de Directiva 2000/31/CE privind comerțul electronic, ceea ce le limitează răspunderea, în condițiile în care, deși au un rol activ, având cunoștințe despre fișierele

păstrate sau un control asupra fișierelor în cauză, acestea nu pot beneficia de ele. Întrucât limita nu este demarcată, este necesar să se clarifice statutul legislației în domeniu.”

Acest lucru este valabil și pentru serviciile și programele informatice de digitalizare 3D și de imprimare 3D, care ar trebui să prevadă afișarea automată a unui mesaj privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală și includerea în fișierele 3D create astfel elemente care să facă posibilă trasabilitatea lor, astfel cum am văzut mai sus.

În concluzie, specialiștii în domeniul juridic consideră că imprimarea 3D nu afectează drepturile de autor. Fișierul creat poate fi considerat o operă și va fi protejat ca atare. Pe termen scurt și mediu, principala provocare este de a implica mai îndeaproape intermediarii specializați în drepturi de autor. În acest context, viitoarea revizuire a Directivei 2004/48/CE privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, anunțată de Comisie pentru acest mandat, va fi deosebit de importantă, poate chiar însoțită de instrumente juridice neobligatorii pentru a transmite informații în legătură cu acest subiect.

Răspunderea civilă

O astfel de diferențiere pare relevantă în discuțiile privind aspectele referitoare la răspunderea civilă. Astfel, de exemplu, chestiunea răspunderii civile pentru prejudiciile și daunele cauzate ca urmare a unui fișier defect ar putea fi soluționată, în raport cu consumatorii, în temeiul articolelor 10 și 14 ale propunerii Comisiei Europene „privind anumite aspecte referitoare la contractele de furnizare de conținut digital”. În schimb, Directiva 85/374/CEE cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect acoperă toate contractele. Trebuie remarcat faptul că, având în vedere dezvoltarea domeniului imprimării 3D, Comisia Europeană a lansat o revizuire a directivei în cauză cu scopul de a verifica dacă este compatibilă în continuare cu cerințele actuale. Concluziile revizuirii sunt așteptate spre sfârșitul anului 2017.

Dreptul răspunderii civile este menit în mod specific să sprijine piața asigurărilor - dacă răspunderea într-un domeniu nu este clară, asigurarea tinde să fie costisitoare sau chiar să nu fie disponibilă, ceea ce are un impact asupra disponibilității capitalului de risc.

Normele de răspundere generală se aplică și imprimării 3D. Un argument în favoarea aplicării unui tratament specific în ceea ce privește daunele și prejudiciile cauzate de un obiect creat cu ajutorul tehnologiei de imprimare 3D este că ar putea fi dificil pentru victimă să identifice persoana responsabilă. Cu ajutorul unor astfel de norme, poate fi identificat producătorul imprimantei 3D, producătorul programului informatic pentru imprimantele 3D sau persoana care a creat obiectul, setând programul să imprime 3D.

Răspunderea civilă este, în general, o chestiune care face obiectul legislației naționale și nu a fost armonizată. Dreptul Uniunii se limitează la norme mai specifice, cum ar fi răspunderea civilă pentru produse defectuoase. În ceea ce privește răspunderea civilă, ar trebui să se examineze dacă producătorii de imprimante 3D ar trebui să fie răspunzători în mai mare măsură decât fabricanții altor instrumente sau aparate utilizate pentru crearea de obiecte.

În ceea ce privește utilizarea specifică a imprimării 3D în domeniul medical, folosirea ar fi reglementată de relația contractuală dintre părți, iar utilizatorii finali, pacienții, ar fi acoperiți de sistemele de asigurare medicală.

Perspective

Mai sunt și alte chestiuni, cum ar fi, de exemplu, dacă să se includă sau nu în fișierele 3D create elemente care să permită trasabilitatea lor sau să se asigure trasabilitatea obiectului imprimat, de exemplu, printr-un marcaj (ADN) în interiorul său. Este de la sine înțeles că sectorul imprimării 3D trebuie tratat cu prudență. Vor mai trece încă mulți ani și va fi nevoie de multă experiență înainte de a fabrica un produs de calitate care nu reprezintă o amenințare pentru utilizatorul sau consumatorul care îl folosește. Pentru a anticipa problemele legate de răspunderea civilă în caz de accident sau de încălcare a drepturilor de proprietate intelectuală, va trebui, fără îndoială, să se adopte o nouă legislație la nivelul UE sau să se adapteze normele existente cazului specific al imprimării 3D.

Există mai multe soluții posibile pentru a trata chestiunile legate de drepturile de proprietate intelectuală și de răspunderea civilă: crearea unei baze de date cuprinzătoare cu obiectele care pot fi imprimate, cu scopul de a controla copierea obiectelor tridimensionale protejate de drepturile de autor, eventuala limitare a numărului copiilor private de obiecte tridimensionale, pentru a evita copierea neautorizată de către persoane fizice sau crearea unei taxe pe imprimarea 3D, pentru a compensa prejudiciul suferit de titularii drepturilor de proprietate intelectuală ale căror obiecte 3D au fost copiate de persoane fizice. Niciuna dintre aceste soluții nu este suficientă.

În orice caz, răspunsul legislativ nu trebuie să ducă la suprapunerea normelor și trebuie să ia în considerare proiectele deja în curs. Inovarea trebuie să meargă mână în mână cu legea, fără însă ca legislația să devină un obstacol.

.